

---

*narancs és fenyő**

BARTA SÁNDOR

A Zamangó rengetegei lassan megszokták a két északi jövevényt, bolyongásuk, táplálékkereső csatangolásuk rég nem volt már rejtélyes talány, hanem olyan jelenség, mely öröktől fogva létezik, és soha nem múlik el, vagy ha igen, az annyira észrevétlenül történik, mint a jövő múltba fordulása vagy mint a kisebb északlakó zajtalan, de annál könnyörtelenebb növekedése, s a nagyobb kíméletlen, őszbe csavarodó görnyedése.

... Mert időközben őszült a nagyobb, és nőtt a másik, gyűjtötte az erőt és tapasztalatot, a feltételeket az önálló élethez és a párkeresés nagy-nagy, bizonytalan útjához. Tavaszoként egyre szélesebb, egyre merészebb sugarú körben járta be a rengeteget, habzsolta a megújulás ígéretétől terhes balzsamot, s remegő inakkal, fújtató oldalbordákkal futotta be az ismert és ismeretlen ösvényeket az évszázados fenyőóriások kilométerkövei közt, hogy önmagához hasonló lény nyomaira bukkanjon. Mindhiába...

Az ősz, a görnyedő északlakó anyai gyengédségű ösztöneivel megérezte a hímmé válás eme nagyszerű folyamatának izgalmát ebben a reménykutató, egyre nyugtalanabb körözésben, s rettegve gondolt a megmásíthatatlanra: a telekre, melyek majd hidegebbek, zordonabbak és reményvesztettebbek lesznek az egyedüllét ölelésében s a tavaszokra, melyek nem találják együtt többé őket, a táplálékra, mely keserűbb, az odúra, mely ridegebb s az elmúlásra, mely gyalázatosabb a környörtelen magányban.

A fiatal hím nem gondolt mindezzel. Az alkonyati szél sokszor találkozott vele messze idegenben, a családi fészektől, olyan távolságokban, melyek egy nap alatt be sem járhatók, sokszor lelte pattanásig feszülő bimbójú fiatal fenyők alatt. Ott térdelt az északi legény egy-egy hold-

---

* Részlet a készülő regényből.

világos tisztás szélén, álmodozó cserjesor takarásában, s féléjszakákat is várt mozdulatlanul, hogy rácsodálkozhasson a nászukat élő vadak tobzódására, a nőstényért vívott párviadatok erőfitogtató, félelmetesen nagyszerű robajára s a győztesnek kijáró babérok gyönyörteljes learatására. Ott térdelt, minden ízében reszketve, markában buja földgöngyöket szorongatva verejtékező gyönyörűséggel és ki nem elégitett hevüléssel.

S aztán napokig bolyongott céltalanul a széljárta szakadékok peremén, s hűtötte forró homlokát a hajnali harmattal.

Utána megnyugodott a legközelebbi tavaszig, de a kikeleti parancs egyre erőteljesebben harsogott, egyre fájdalmasabban hatolt bőrébe, húzába, agyvelejébe: délre, a messzi, ígéretes délre kívánczolt, arra a síkságra, melynek ismeretlen partjára az első zamangói nap vetette őket, s a tengerre, melynek lehelete átlengett akkor is a végtelennek tűnő füves róna felett. Mintha hívta volna ez a sós fuvallat a fenyők gyantakönnyes reggeleiben, mintha álmaiba lopta volna egy soha nem látott, de minden érzékével kívánt lény körvonalait.

... Egy füledt, késő tavaszi éjszakán odaállt a legény a nagyobb árny elé:

— Most elmegyek — mondta messze néző tekintettel, s beleborzongott a hangosan kimondott vágy noszogatásába.

— Ne menj, ne! Még ne! Messze a rét, csalóka még a hold!

— Elmegyek, ha mondtam, elmegyek!

— Várj holnapig! Akkor talán én is veled mehetek, s vigyázhatok rád az úton.

— Magam megyek.

— Várj holnapig, csak hogy még egyszer megcsókolhassalak, csak addig, hogy lábad nyomát ellophassam a hajnali szélről!

— Nem várhatok, azonnal mennem kell!

— Csak addig várj, míg ruhát varrok neked a hold sugarából, míg topánkákat szabok szívem melegéből, míg pogácsát sütök anyacsókból!

— Bőröm éget, mint nyáron a legmelegebb bunda, talpam viszket a fenyőtűk lágy érintésétől, a gyomrom sem éhezik, csak szívem. Elmegyek.

— Ne menj még! Várd meg a reggelt, hogy szemsugaram mutathassa az utat!

— Szemed gyenge, sugara kopott, s én tudom az utat. Nagyon jól tudom.

— Szemem a szeretet fényében új virágzásnak indul majd! Nem tudod az utat. Farkas megtéphet, medve megkergethet. Ne menj még!

— Karomban a medve ereje, lelkemben a farkas kitartása. Délre megyek!

— Jaj, csak délre ne menj, csak oda ne!

— Oda megyek.

— Arra hullámzó zöld vetésen át visz az út... a... másén... Megkergetnek!

— Nem félek senkitől.

— Ott tenger vár: kérlelhetetlen és végtelen mélység. Elmerülsz, eltévedsz, vonzásából nem menekülhetsz!

— Szívem vezet, s menekülni dehogyis akarok!

— Visszajössz? Mondd, visszajössz?

— Talán... Nem egyedül...

— Ó, jaj, tehát hárman leszünk?

— Nem. Ketten vagy négyen. A három nem jó... bajt hozó szám... Egyszer már bajt okozott.

— Ne említsd! Megtiltom!

— Csillapodj!... S az ég legyen veled...

S az ifjú beleveszett a fenyőbódulatú ősrengeteg lépteket elnyelő mohaszőnyegébe, az est szemsugarat kioltó feketeségébe, vissza se nézett az elomló, dél felé meredő ős árnyéokra.

Futott a kanyargó utakon a hold nélküli éjszakában, átugrálva az egyre lejtősödő talaj alattomos gyökérbuktatóit, megtépve az őt kajánul átfogó bokrokat, hogy hajnalra, mire a nap ismét megjön, ott lehessen a síkságon, a tenger közelében.

Reggelre a zöldbe borult mezőn is átszáguldott, hogy szinte észre sem vette a duzzadó, tomboló életet, az örvényrengeteget, a szemének szokatlan flóra-birodalmat, nem érezte az apró, földben turkáló állatok meghökkentően újszerű szagát, csak a szél irányára figyelt, mely csalogatóan ringatta a messzi tenger csábítóan sós lehelletét. Oda igyekezett, a kibontakozó láthatár csodás íve felé. Nyílegyenesen tartott a tengert szegélyező alacsony, kopár hegyvonulat mészköves zezzugainak, hogy megmássza az utolsó akadályt is, és odavethesse magát az álmaiban oly sokszor felseljő csodapart aranyhomokjára: itt vagyok, megérkeztem — tied vagyok! Érted jöttem!

Meztelen talpa meg sem érezte a szigorú sziklák déli rekkenő izzását, bőre nem fogta fel az ismeretlen fák, bokrok tüskés legyintését, gyomorra nem követelt táplálékot. Szeszélyes szakadékok kígyóvonala, leomlással fenyegető lavinás emelkedő sziluettje tűnt el mögötte nyomtalanul, mígnem estére kelve ott sötétlett előtte a homályba veszett tenger meg-megloccsanó, zezzugos partja.

Megérkezett!

...De nem fogadta senki! Üresen ásított a végtelen főveny, ontotta magából a napközben besugárzott rengeteg hőt; a kagylós cifraságokkal felékesített szirtek lábánál egykedvű, ezerezstendős locsogással csevegtek tovább a hullámok, mintha ő itt sem lenne, mintha nem is létezne. De ő ezt észre sem vette.

— HEEEEJ! Itt vagyooook! — szakadt ki győzelmes tüdejéből az üvöltés, de visszhangot sem keltve nyomtalanul tűnt el a homályban.

— Itt... vagyok... — suttogta maga elé még egyszer erőtlenül a légeny, s lehanyatlott az óhajtott homok szűrős szemű, langyos hullámaira, hogy ájult álmodással kipihenje a rettenetes út fáradalmait...

A reggeli dagály hűvös csiklandozása keltette életre benne a vágyat, hogy alaposan megismerkedjen ezzel a rég óhajtott, de valójában teljesen új és szokatlan világgal, megtanulja törvényeit, s rátaláljon arra a lényre, akinek a létezését itt sejtette, s akinek kedvéért ily messzire üzte lázadó természetének parancsa, a nagy és örök lét sejtelmes tavasza.

Sokáig kereste. A kagylók és a csigák idegen ízeivel ajkán, a narancsfák és pálmák szokatlan bölintésének riadalmával szívében napokig bolyongott az aszalódó parti homokon, míg csak el nem jött a pillanat, amelyre várt.

Mert egyszer csakugyan eljött, s akkor ott állt előtte a tavaszi ébredések lázálmaival megálmodott, a nyárba hajló éjszakák tüzes borzon-

gásába beleénekelte lény, a nagyszerű, a fenséges, a hozzá hasonló emberi nyugtalanság, a csalogató fata morgana.

Fehér uszálya messze ringott a habokon, hókebleit a bárányfelhős magasságok pillantásai csókolgatták, s szürke szemű tekintete lánggra lobbantotta a láthatárt.

Állt, mozdulatlanságában is ingerlően hívogató, hangtalan kacagással, szeme villámai és apró kis meglepett sikolyai szétfreccsentették a habokat, s megbénították a levegőt csapongva hasító sirályszárnyakat, feje felett virágba borultak a narancsligetek, lába alatt üveggé olvadt a homok.

— Ó, te, a mindenség szép szavú leánya, eljössz-e velem?

— Hová hívsz, vakmerő idegen?

— Jer velem északi honomba, hol ezer és ezer fenyőtű kész meghalni, hogy takaró lehessen esküvői nyoszolyánkon!

— Ott hideg van.

— Mosolyod felolvasztja majd a gleccsereket, s rügyezni tanítja a zúzmaralepte téli fákat.

— Ha fázom, nem tudok mosolyogni.

A vakmerő legény, aki előtt oly váratlan fenségességgel jelent meg a rég áhitott tünemény, saját merészségén felbátorodva, hogy azonnal, szinte minden átmenet nélkül beszélgetést kezdett, egyre inkább belehevült a csalogatásba, szavai csilingelve görögtek tova a homokbuckákon, pihegése egyre forróbb lett, már nem is a hangjával, szinte a lelkével beszélt.

— Szívem melegében minden percben megfürödhetsz majd! Lesz egy házunk is, fenyőrigók tollával fogom kibélelni.

— Itt sirályok vannak. Maradj te velem!

— Kis medvebocok húzzák majd esküvő-kocsidat, bagolytól tanuljuk a jövőbe látást.

— Huh! Utálom a baglyot! Ha kellek, maradj te velem!

— Fenyőmagból süttött illatos kalácsot vág majd fel az anyám, ha megérkezel. Induljunk!

— Én a rákot szeretem s az igazgyöngyöt.

— Gyöngy is van mifelénk, reggeli fenyőharmatból fagyasztott drága cseppecske, melyet a dél ha elvisz, az új reggel megterem. Télen csak úgy csillog a környék a jégzilánkos drágakövektől. Van gyantából kiizzadt jáspisfényű borostyán... Mit tétovázol?

— Én itthon vagyok. Itt vagyok itthon! Maradj nálam, ha igazán értem jöttél!

— Nekem is van otthonom...

— Mondtad... medve is lakik arra... jobb lesz, ha elmegyek.

A legény rettenetesen megijedt. Úgy érezte, hogy egy pillanat alatt könnyörtelen jégkéreg nehezül lázas szívére, hogy megfojtsa, hogy előlje benne a vágyat, s viharfelhők tornyosulnak az ég alján, hogy árnyékukkal elválasszák attól, akit oly régen keres, s akit most megtalált, de nem tud megtartani.

A rémült gondolat, az elvesztés borzalma kétségbeesett erővel korbácsolta dúlt idegeit, hogy végre azok majdnem megpattantak; önmagával küzdött s a múlttal, s vággyal az ész, szóval a tett.

Végül megadta magát:

— Várj! Ne menj! Maradok... Most már mindörökre veled maradok,

csak megjelentem otthon, hogy ezután híremet se keressék a szép szagú lejtők lakói, mert én itt maradok. Egy szívért egy haza! Itt maradok! A tavasz, ha elmennék, úgyszólván visszaúzne hozzád, s félek, akkor már hiába jönnek. Igaz?

— Hát, bizony hiába.

— Tenger elnyelne, felhő elrabolna.

— Tenger elnyelne, felhő elfeledne, szerelmed sziklámon meg dehogyan is lenne... siess! Ha kellek, rohanj! Érdemelj ki!

S az éjbe borult sziklák szirtövezett szakadékaiban át megindult a legény az ősrég fenyves felé: megvinni a hírt. Hajnalra hazavitte a szíve...

... Az ősz, fájdalomtól görnyedt alakot úgy találta, ahogyan hagyta. Az szöveget meg először, szinte lehelve a szót:

— Farkas megtépett, medve megkergetett... Nagyon fáj?

— Karomban a medve ereje, lelkemben a farkas kitartása! Megtaláltam! Ott délen megtaláltam!

— Jaj, csak délre ne menj, legalább oda ne!

— Megyek. Délre megyek! Várnak.

— A hullámmózdulás zöld vetés a másé. Megkergetnek!

— Nem félek senkitől! Biztosan várnak.

— Ott... ott a tenger! Elmerülsz, elveszel, s vissza még hozzám se menekülhetsz... Maradj!

— Szívem vezet, s menekülni nem is akarok! Megyek, ég veled!

— Várj holnapig: addig meghalok, vagy én is veled megyek!

— Nem halsz meg, s menni magam akarok!

— Várj holnapig, csak hogy még egyszer megnézhesselek, csak hogy lábad nyomát ellophassam az est ködétől, illatodat a hajnali szélről!

— Most! Rögtön megyek!

— Visszajössz? Mondd, visszajössz?!

— Nem. Soha! Soha...

— Várlak, én majd azért csak várlak. Fekhelyed megőrzi alakod, lábad nyomát a fűszál, surranásod a sebes patak. Várlak.

— Elég botorul! Fekhelyem feldúlja a szarvas, a fű elszárad, helyére új serken, melyet lábam soha nem érintett, s a patak folyóvá dagad, zuhatagos, sziklákat görgető féktelen elemmé... No, ég veled!

S rohanvást rohant az ifjú a sellő birodalmába, a hullámországba, kábító narancsfák, drágagyöngyök, rákok és a homok honába, erdei villámok közül fehér sirályvillámok tengeréhez: megnyerni magának a magányos tavaszok álmait, s nemzeni véle nemzetségeket. Még csak vissza sem nézett... Zamangóhoz nem kötötte már az apai emlék, az anyai jaj, a vadászterület megszokottsága, az önkezeléssel göngyölt fészkek meghitt melege. Ínyén új ízeket érzett, melyek elkábították, megvadították, szerelmes szemére átláthatatlan fátylat szöttek.

... S a sellő azzal fogadta:

— Sokára jöttél, s elaludtam.

— Csak egy szívdobbanásnyi ideig voltam távol...

— Sokára jöttél... mást szeretsz! — ezt már nyugósen, kiáltó nyugtalansággal mondta, s a szóban nem a fiút, önmagát szerette.

— Nekem csak te kellesz, én csak téged akarlak!

— S a medvék, farkasok, fenyőrigók?

— Elfeledve mind.

— S az... akihez mentél?

— Feledve, ah, feledve már az is!
 — Szép vagyok? Mondd! Szép vagyok?
 — Mint legszebb álmaimban, ahogy a fenyőágyon megálmodtalak!
 — Kezded! Már megint kezded! Útálom a fenyőt!
 — Az védett meg a fagyótól! Neked!
 — S most mi szükség már rá? Hiszen itt vagy! Itt a narancs az úr!
 — Jó, eszem hát narancsot, s halászok neked igazgyöngyöt.
 — Az semmi... a narancs, a gyöngy, a korall... mind-mind megszo-
 kott dolgok. Valami nagyot, szépet tégy értem!
 — Előszobádba terelem a hullámokat, hogy örökké gyönyörködhes
 bennük!
 — Víz, víz!... Abban sem telik kedvem... a hullámokban lakom, ten-
 ger mélyén a lakásom... Utálom a hullámokat!
 — Úgy, akkor arannyá varázsolom a homokot, s építetek belőle mese-
 palotát!
 — Mit érne? Nyáron eltikkadnék a falak között!
 — Ideparancsolom az északi szelet, hogy legyezze homlokod.
 — Már megint észak! Hallgass! Értsd meg! Meg kell értened: észak
 feledve van!
 — Feledve van... igen... akkor lehozom neked a napot...
 — A napot? Jó... majd egyszer, ha fázom.. most olvad a mindenség,
 szomjas a narancsbogyó.. majd... majd... Most gyere, és csókolj meg!
 ...S akkor az ifjú karjába kapta a hableányt, s minden eddigi gyöt-
 relmes tavaszának heve, vágya abban az egy csókban perzselt, fojtoga-
 tott, gyújtott és vonaglott, mely már rég nem is volt csók, hanem az el-
 fojtott vágyak testet öltött beteljesülése A hegy megcsendült az esze-
 veszettel szorításban, a tenger felmorajlott, a sirályok megszédült bukóre-
 püléssel kerestek menedéket az olajfényű rózsaszín habokon, s a rákok
 a sziklákön szerelmes násztáncba kezdtek. A világra ködös bódulat te-
 lepedett, a szakadék mélyén összébb csúsztak a kígyók, s a pálmafák he-
 gyén bukfencet vetett a napsugár.
 — Elég... elég, te örült... te... te... északi bolond! Ez neked szere-
 lem?
 — Az! Mi lenne más?
 — Szűzi ártatlanságom esztelen megrohanása!
 — Már megbocsáss...
 — Szót se többet, faragatlan fickó! Ha azt hiszed, hogy szerelem örve
 alatt erőszakot követhetsz el habtestemen, s lényemet vágyaid mocskos
 edényévé aljasíthatod, nagyon tévedsz! A lelketet szeresd, a lelket...
 vagy tűnj el azonnal, míg segítségül nem hívom a tengert!
 — Királynőm!
 — Elhallgass! Még mi nem kellene!
 — Hívtál... azt hittem, szeretsz...
 — Azt? Persze! Ahogyan az idegen ízelet szeretheti az ínyenc! Jó,
 míg új, de addig is mértékkel...
 — A szerelem mindig megújul!
 — Igen. De sok belőle méreg. Módja van annak is, másképp megöli a
 lelket... A Lelketet szeresd... szeresd, és ne öld meg!
 — Módja? A szarvasok bezzeg...
 — Ostoba megszállott! Meddig kell még hallgatnom azokat az idétlen
 északi meséket?!

— Igaz, igaz... Megígértem: észak feledve van...

S a lassan lebukó nap, a vörös ábrázatú hold, a mámorosan ringó hullámok s a lángoló narancsok mind-mind láthatták, hogyan omlik térdre a jövevény királynőjük előtt, mint hinti csókokkal annak lába porát, mint vonja habos köpenye szélét megszegyenült arca elé, s mint ringatja álomra háborgó tündére haragját, míg az lassan meg nem nyugszik, s kis duzzogó, kacér pofonkákkal nem vesz magának elégtételt a szüzességét ért sérelemért.

— Haragszom rád, te északi medve... Majd meghaltam szégyenemben a szorításodtól... Talán ki sem engesztelhetsz többé!

— Egy csók miatt... egy őszinte csók miatt?

Inkább a világtól s önmagától kérdezte ezt az ifjú, tündére a maga gondolatai közt bolyongott, nem figyelt a tétova kérdésre. Az éjszakai árnyak azonban nem adtak feleletet, hiányzott a fenyősusogás biztatása is, mely kétségbeesett vergődésében, önmagát marcangoló kételyeiben oly sokszor hűtötte a heveskedő ifjút; hiányzott az anyai szelíd tekintet is, csak a narancsillat burjánzott elő buján és szinte bántóan az édeskés homályból, elnyomva az annyiszor habzsolt üdítő gyantailat emlékét.

De észak vándora mindezt alig vette észre — a jelenségek, a dolgok képe csak a tudat alatti szféráig jutott el. Mint gátját áttörő indulat, úgy tolult ajkaira a régi, magányos tavaszok vágya, az egyedül töltött, vadleső éjszakák gyötrelme, a szarvasok nászának megkívánása, s a boldog döbbenet, hogy mindennek vége már. A célbaérés megnyugvása bíborfátyollal fedte be érzékeit, és remegő szorítású, de most már óvatos ölelése csak reggelre lankadt el, amikor a hajnali fény felcsókolta a láthatárt a mozdulatlanságból.

Ó, minő ébredés volt ez! Lelke versenyt cikázott a sirályokkal a nap felé, együtt bukott az azúrhabok csöndes borzongásába, s elsuhant a vad, sziklás bércek árnyékos csendjébe. Tüdejét feszítette a tenger sós párája, a habok moraja ünnepi muzsika volt fülének, s a homok csillogó pázsita bársonyszőnyeg fenyőtűkhöz szokott talpának...

... De a tündér nem volt sehol!

Felszívódott a kelő nap sugaraiba együtt a harmattal, visszaszökött hullámpalotájába, az igazgyöngyök hideg fényű, önimádó birodalmába. A legény hiába kereste. Nyoma még ott fodrozódott az aranyhomokon, palástja szegélyének finom cirógatással húzott barázdája oda mutatott a tenger végtelenére, illata még meg-megzavarta a narancs és babér ünnepi páráinak egyvelegét, a lelke tán még ott remegett az ébredő parton, de a teste nem volt sehol.

S a legény, a célba ért vándor, az éjszakai ölelések melegével a szívében hozzáfogott, hogy otthont teremtsen kettejük számára a szikrázó napfény és azúros messzeség birodalmában. Kunyhót font pálmalevélből, tengeri habból és szívmelegből, kétszer kétlépésnyi kicsiny lakocs-kát, leheletnyi apró foltocskát a végtelen víz partján, hogy közel legyen a tündér birodalmához, hogy azonnal megtalálják, ha keresik... hogy kéznél legyen... Tervezője, palléra és napszámosa: a szerelem, a rajongás és a féltés nem engedték megpihenni. Nap megperzselte, hullám megmosdatta, bővérű, lángoló narancsfa szomját eloltotta, a tenger moraja szívének szerelmét aludni, kihunyni nem hagyta.

Estére kelve már ott állt a kis kunyhó a holdsugarban!

... És ismét jött a tündér...

Este jött, a kései dagály hozta, szellőtől duzzadó égszín palástban, üdén és szőkén, kacér kis mosolyát vágyódva görgették a habok, melyek sohasem teltek be szépségével, terelgették illatát az óceán messzi határai felé, szeme sugarából algák merítették gyógyító erőt.

— Már nagyon vártalak!

— Nos, készen a ház, amit ígértél?

— Meg sem csókolhatlak?

— Azt kérdeztem, készen-e a ház! Nem kértem, de ha már ígérted...

— Íme, a tied!

— Kicsi... palástom be sem fér... Kint maradok!

— Jó, majd ha megjönnek a hideg viharok, akkor talán... de most egy csókra vágyom!

— Kérdemelted?

— S kellett-e vajon?

— Ne kérdezd ezt többé! Mindig, mindig kell! Engem újból és újból, estéről estére meg kell hódítanod, ha bírni akarsz! Érted-e, északi leány?

— Ó... megpróbálom... királynőm... tengerek gyöngye! Mindenségem! Szeretlek, jaj, mennyire szeretlek!

... S eltelt a második éj is, a harmadik, a tizedik. A tündér jött, este jött, csak este, a dagály hullámain suhant a kunyhó felé, s maradt reggelig. A hajnali fény már nem találta az ifjú karjában, akkorra véget ért az álom, s kezdődött a munkával gazdagon díszített nappal. S ez így ment sokáig.

Az ifjú estéről estére újra és újra kiérdemelte a tündér szerelmét, de a társtalanságban eltöltött nappalok már egyre könnyörtelenebben és nyomasztóbban neheztedek lelkére.

A legközelebbi estén, amikor már úgy érezte, hogy nem bírja tovább a perzselő delek egyedüllétét az unalmassá kopott tengerpart sivár egyhangúságában, amikor már úgy érezte, még egy nappal a tündér nélkül, s megbolondítja a habok egyhangú, unalmas, üres fecsegése, megkockáztatta a kérést:

— Maradj velem, holnap egész nap maradj velem!

— Megunnál. Nem maradok.

— Vajon megunhatlak-e?

— A narancs is megunja az éltető napot, s búcsú nélkül zuhan az őt tápláló ágról a mélybe, bár ott a rothadás várja.

— A narancs megunná a napot? Soha! Hisz illó olajos bőre alá zárja!

— Erőszakos vagy! Hát nem érzed a lelkem, ha testben nem vagyok melletted? Testetlenül a lelket jobban élvezheted!

— Ha nem vagy itt, messze jár a lelked. A tested is kell, örökké kell!

— Északi filozófia.

— S ha az?

— Akkor menj vissza északra! Vár a Zamangó, csak téged vár! — kérlelhetetlen gúny, lekicsinylés és fölény lapult meg alig leplezetten a csengő szavak mélyén.

— Elküldesz?

— Nem, ó, nem! Magad akarod így! Ūzöl engem és magadat is a szüntelen sokatakarásoddal! Te akarsz menni.

— De hisz kunyhót építettem a nap sugaraiból!

— Kértelek rá? Magad akartad, az nem bizonyít semmit... azt bárki

megcsinálja... Egyszer úgyszólván elhagysz, érzem! Hát akkor minél előbb...!

— Soha!

— Hamarosan.

— Ne mondd ezt! Hát mit vétettem neked, hogy ma így beszélsz velem? Nem lesem minden sóhajodat? Jöjj karomba, szerelmem!

— Közeleg a reggel, indulnom kell.

— Veled megyek!

A kimondott szó határozottságától ijedten rázkódott meg a tündér:

— Csitt, te esztelen!

A legény, anélkül, hogy értette volna, miért, olyan hirtelen hült ki, mint a sziklára csapódó pára, s már semmi kedvet sem érzett ahhoz, hogy lebukjon a tenger színe alá egy szürkén vibráló szempár kedvéért.

— Úgy? Maradok hát. Mikor jössz újra?

— Egy darabig nem jövök. Szenvedj egy kicsit, érezd meg, milyen, mikor nem vagyok, mikor este nem jövök! Tanuld meg csak a lelkemet szeretni, s ha alapos elmélkedés után rájöttél, hogy mohó, durva és kegyetlen voltál, lehetetleneket kívántál, ha belátod, hogy velem másképp kell bánni, mint holmi... holmi északi lényvel, akkor ismét eljövök. Majd ha hosszúra nyúlnak a nappalok... úgy kevesebb idő marad az éjszakára.

— S addig?

— Szeress, te csak szeress!

— Egyedül lenni... ismét egyedül...

— A lelkeimmel! Neked az is ajándék, melyet meg kell még hálálnod. Legszívesebben örökre itt hagynálak, de sajnállak! Majd eljövök, ha elérkezik a nagy dagály... akkor ismét eljövök.

— Várlak, s emlékezem...

Tompán, szinte üresen csörömpöltek a szavak, tekintete az északi látóhatárt kereste.

— Úgy, úgy! Soká fogsz rám várni, s addig megtisztulsz a munkában.

— Megtisztulok?

— Bűnös gerjedelmed tüze lelohad, tested elvész a homokban, s csak a lelked marad meg... s én jövök... Majd akkor ismét jövök!

— Várlak, nagyon várlak... szerelmem... — mintha egy csöppnyi közöny árnyékolta volna be a hajnalpírt, mely a keleti égen lopakodott előre, talán egyikük sem vette észre, mert az ilyen folyamatok, mint az elhidegülés, oly alattomosan indulnak meg az emberi közösségekben, akár a trópusi vihar, hogy aztán mindent letaroljanak, ami percekkkel ezelőtt még a teremtés lázában égett.

... És hosszúra nyúltak a napok a perzselő tenger partján. A legelső vad és erőszakos ölelkezés tüskéjét rég elfeledte az északi legény, el az utolsó elválás keserű ízeit, s boldog-türelmetlen remegések közt várta minden este a dagályt, várta, hogy a hullámok játsszi kedve elhozza számára a mennyországot, a habkönnyű uszályt, hősín kebleket.

Olykor, ha az ég beborult, és sziklaszagató bömböléssel végigvágott a tengeren az őrző vihar, tudta, hogy nem jöhet a tündér, még ha akarna sem, mert a haboknak, melyeknek kedvence volt, olyankor mások, hatalmasabb, nyersebb erők parancsoltak. Az északi jövevény ilyenkor egyedül vacogott szellős pálmásátrában a tomboló elemek között, ál-

matlanul várta a reggelt, a delet s az újabb dagályt. Sokszor úgy érezte, hogy a szerelem nélküli esték megfojtják kétségeikkel.

A zivatarok pedig egyre sűrűbben jöttek. A viharok hónapja következett, s a legény böjtölve, isteneket álmódva, egeket vádolva leste megújult szerelmének lázas fogságából a habok lecsillapodását.

De a szélcsend sem hozott mindig enyhülést. Már hosszú idő óta nem jött a tündér, lábnyomát nem csókolhatták végig az ezüsthabok, nem szorongathatták féltő gonddal az aranyhomok bűvöletbe merevült hullámai, keblében nem gyönyörködhetek a felhőlegények. Közelgett az ősz...

... Aztán mégis csak megérkezett... Ahogy ígérte.

Nappal jött, a bágyadt őszi sugár fáradt küllőin lépegetve, palástját mellén fázósan összevonva.

— Hozd le nekem a napot!

— Rég nem voltunk együtt, hol jártál?

— Nem hallottad?! Hozd le nekem a napot... fázom!

Valóban csúnya remegések járták át meleghez szokott testét, hideg-velős lúdbőrzéssel áhitotta a valamikori déli szél forróságát, nagyon szenvedett, de nyoma sem volt a hangjában kérlelésnek vagy a találkozás feletti örömmek. Kemény volt az a hang, mint mindig, öntudatos, magabizó és ellentmondást nem tűró.

S a legény már nem is gondolt arra, hogy számon kérje a sok-sok perc magányát és gyötrelmét, a napon járt az esze.

— Nézd... én lehoznám, de magasan van!

— S mi az neked? Akit én szeretek, s aki engem akar szeretni, annak számára nem létezik lehetetlen. Valamikor magad ajánlottad, hogy lehozod!

— Akkor még erő volt karomban és szívemben, akkor még nem töltöttem el egy életet magányosan egy kihalt tengerparton, de neked akkor nem kellett!

— Most kell! Mondtam, hogy egyszer kelleni fog! Ha kihül minden! Egyébként is, ha lehozod, csak a kötelességed teljesíted.

— A kötelességem?

— Amíg ide nem értél, boldogan fürödtem az örök nyár sugaraiban, a hideget hírből ismertem, nem volt felettem hatalma. De te elhozta magaddal észak jeges szeleit, megdermesztetted déli világomat, melynek már nem vagyok ura, mióta földi ember csókja érintett. Most már én is úgy fázom, mint te, s mondhatom, nem tetszik ez az új világ. Nagy árat fizettem azért, mert szeszélyemnek engedve hagytam, hogy szeress! Elvesztettem mindent, amim volt, a királynői kiváltságokat, a habok bizalmát, a sirályok csókos hódolatát, az igazgyöngyök vibráló fényének boldogságát. És cserébe mit sem kaptam! Nosza, tedd jóvá, amit elrontottál! Hozd le a napot!

— Te is fázol, mondd, mint én? De hisz én nem fázom! Megmártó-zom szemed sugarában, s nem érzek a világból semmit! Ha pedig nem vagy itt, melegebb ruhába bújok, s dolgozom. Markomban hordom víz-sza a szélragadta homokot oda, ahonnan a viharok felkapták, hogy este, ha jössz, ne botolj meg a buckákban. Nagyobb, szebb, melegebb házikót építek, csigát, rákot gyűjtök, halakat szelídítek. Összeszedem a lehullott narancsot, citromot, tüzelőt készítek télire. S itt, itt belül is melegít valami, ha arra gondolok, hogy az enyém vagy, s a dolgot, a munkát, me-

lyet kettőnkért végzek, soha el nem hanyagolom... Megtanultam szeretni a lelked... Ez csak többet ér, mint a nap! Próbáld meg te is! Dolgozz értünk!

— Huh! Dolgozni a süppedő, széljárta parti homokban! Kunyhót építeni, ha palotában lakhatok, amikor nem vagyok veled! Kicsérélni a habkönnyű palástot ócska daróccra! S gondold, akkor tetszenék neked? Ha úgy néznék ki, mint akármelyik halász felesége, aki görnyedtre dolgozza magát, s szakad le róla a rongy?

— Az csak természetes, hogy tetszenél. Sőt! Akkor volnál igazán az enyém! Ne félj, én megszoktam a nélkülözést, a gyűjtögetést, a kuporgatást. A munka öröme a legszebb öröm. Nemesít. A ruha meg... hát nem te mondtad mindig, hogy a lelked szeressem? De hát hogyan szeressem, ha eddig még nem is láttam? Mutasd meg a lelked, s én imádni fogom! Mutasd meg, hogy képes vagy értem elhagyni a te világot, mint ahogy én elhagytam érted az enyémet!

— Neked könnyű volt! Szébb, jobb világba jöttél, mert az volt ez a táj, ezerszer szebb és jobb az északi vadonságnál, amíg te el nem rontottad, amíg meg nem babonáztad északi illatoddal. De minek is vitázom veled! Hozd le a napot, hogy újra otthon érezzem magam hazámban, vagy elmegyek örökre!

— Hát jó!... Megpróbálom... Le is hozom, csak ölelj meg előbb, hadd merítsek erőt csóкод illatából!

— Hozd le! Hányszor mondjam! — a hangja már metszett, mint a legfinomabb, legkeményebb gyémánt, tisztán, kimérten és kegyetlenül kristályosan, s csöppnyi lába bosszúsát toppantott, hogy nyomában felkavarodott az ezerezstendős homok.

Nincs megalkuvás! Menni vagy meghalni!

...S az ifjú rettenetes erővel rohamozta meg az eget, hogy ellopja róla a nap őszi bágyadását, hogy idevarázsolja a meleget a didergő kedvesnek. Izmai pattanásig feszültek, ahogy szelni kezdte a levegőt, s már-már sikerült belemarkolni a lángoló napsörénybe, mely közelről már nem is volt olyan bágyadt, sőt — perzselte, égetett, olvasztott, bolondított, de akkor ereje elhagyta a merész idegent, ott a közelben, a célnál, az örök élet ígéretes küszöbén, ott lankadt el.

Zuhanását felfogták a hullámok, lecsókölták homloka verejtékét, csodabalzsamos algák simították végig fáradt izmait, a dél az ő pártjára állt. Vagy csak asszonyuk javát akarták az elemek?

A simogató habokban új erőre kapott az ifjú, böszült élni akarással rohamozta meg újra az eget, ölébe kapta a napot, s száguldott vele kedveséhez.

— Egy csókot... királynőm! — lihegte boldog kimerültséggel.

— Maradhass! Előbb megmelegszen.

— Az én tüzemnél jobban melegednél...

— A te tüzednél? Hideg északfény az.

— Langyos, mint a legpompásabb tavaszi reggel, perzselő, mint országod déli fényzuhataga. Én is el tudom raktározni a napot, nemcsak a narancs! Nekem is van lelke, nemcsak neked! Volt időm megtanulni gyűjteni a meleget! Szakassz belőlem!... Nem kell a húsom?

— A húsod?! Kemény és rágós! Kicserezték a dühödte és konok indulatok, önző csak azért is szerelmek! Neked lelked? Egy osztrigában több a lélek!

— Hónapok óta nem láttalak. Még te vetsz valamit az én szememre? Hát találhatsz-e bennem hibát azonkívül, hogy vártalak?

— Nem is kerestél! Ha keresel, megtalálsz.

— Hol kereshettek volna?

— Hát ez az! Neked ezt mondani kell! Hogy magadtól megérezd, ahhoz már túl durva és kényelmes vagy! Kezdelek megutálni.

— Igen? Ez legalább őszinte szó! De magad is tudod, hogy amint bebújtál palotád legféltettebb zugába, nem mehettem utánad. Én a szabad, tiszta fenyőillatban érzem jól magam. A kedvedért ugyan megszoktam az olajos narancsot s a csipős babért, de a vízbe nem mehettem utánad, s most úgy teszel, mintha mindezt nem tudnád. Az is lehet, hogy épp előlem szöktél hideg, vértelen halaid honába.

— Lehet... De azért illetl volna keresned! Sokáig kibírtad nélkülem! Fájt is egy kicsit, hogy csak ennyire hiányozom.

— Kibírtam, mert ki kellett bírnom! De most már itt vagy. Mire várunk? Miért bántjuk egymást? Öledbe tettem a napot, akkor csinálsz alkonyt, amikor akarsz. Öledben a fényes tűzgolyó, didergésed messze jár! Az óceánról vihar közeleg, ma már nem mehetsz haza. Légy enyém újra, kérlek, mert már régóta nem láttalak!

— Elmegyek! Nem kellesz többé, elmegyek! Ezért jöttem, hogy ezt elmondjam neked. Csak ezért... Ha eddig kibírtad nélkülem, ezután is elleszel...

— El akarsz hagyni? De hisz csak most jöttél, s már a nap, az emberek napja is ott van az öledben! Hát nem érted meg, mennyire szeretlek?

— Elmegyek, mert nem tudsz szállni! Minek maradjak? Hogy leláncolj a röghöz, hogy hozzáköss földön járó ösztöneidhez?

— Lélekben tudok szállni is... veled... hát nem érted? Hogyan hozhattam volna le másképp a napot?

— Lélekben? Hazugság! A testeddel szállsz, mint a sirályok. A tested a mindened! Láttam. Megfigyeltelek, milyen ügyetlen, elesett mozdulatokkal evezteél a nap felé, vissza is zuhantál, mert nem tudsz szállni. Mint egy öreg, kivénhedt, éhhalálra ítélt sirály, úgy kapálóztál. S nekem az ilyen sirályok nem tetszenek. Nagyon nem tetszenek!

— Mit kívánsz azoktól az ostoba madaraktól? Nekem is csak addig voltak jók, míg röptüket az unalom óráiban eltanultam! Büszkék, gögösek, de üres, céltalanul csapongó villámló hivalkodás mindegyikük, akár öreg, akár fiatal! Szeress! Engem szeress! Én jöttem, egyedül én jöttem érte!

— Bár ne jöttél volna! Nem hiányoztál!

— Hogyan? Mit mondasz?

— Elragadtál a felhőimtől, honomon átok ül miattad, nem enyém itt már semmi, s én sem vagyok azoké, akiké voltam.

— Elragadtalak a felhőktől?

— S a parti ormoktól! Pedig mind-mind szerettek. A lelkem szereték! Érted? A lelkem...

— Én a tested is szeretem...

— Ne közelíts!

— Királynőm! Itt a vihar, menjünk, meneküljünk a házba, hisz a miénk, a tiéd! Neked építettem! Minden téged hív itt: a pálmalevél-takaró, a testem, a... lelkem... gyere!

— Jajgat a szél! Ó, hogy jajgat! Nem, mégsem megyek!

— Zokog a vihar az óceán felett. Épp azért gyere! Miattad futottam idáig, ahol senkit sem ismerek rajtad kívül, ahol megtanultam vadfügét és osztrigát enni édes szeder helyett, ahol nincs farkas és gyantaillat! Ó, hogy fúj a sós szélvész... gyere! Épp azért... gyere!

— Te örült! Te, te... álmolovag! Hát azt hiszed, hogy el tudom neked felejtetni, hogy nem tudsz repülni, hogy esetlen földön járó északi vagy, hogy nemcsak a lelkem szereted? Nekem a lelkem vágyik mérhetetlen szerelemre, csak a lelkem! A bárányfelhők már tudták elveimet, a testem sose kérték! Csak hódolón csókolgatták a messi magasból, ha felfedtem előttük, s aztán, ha beburkolóztam szűzi fátylamba, eltakarodtak, behulltak a napba. Mert ők tudtak szállni s értem meghalni. Rajongani is mertek névtelen lélekkereséssel, amíg el nem riasztottad őket. Add vissza a bárányfelhőimet!

— Itt a vihar! Gyere, menjünk! Baljós fellegek tornyosulnak a víz felett.

— Megyek, de nélküled!

— A kunyhó egyik sarkában elástam a boldogság zálogát. Neked adom!

— Tartsd meg! Északról való!

Döbenten nyilallt valami az ifjú szívébe! Olyan, amit még sohasem érzett, mióta megtanulta a halak szokásait. Mi történt vele egyszerre? Hiszen északi voltát eddig is oly sokszor felhánytorgatták neki, hogy már hiányzott a becsmélés, ha egy nap nem hallotta. Mi ez? mi ez most? A mellére nehezedő hirtelen nyomás majd megfojtotta. A ciklon? Frontátvonulás?

— Északról... persze... északról — dörmögte maga elé szinte megbabonázottan.

— Mi az? Mit motyogsz?

A legény már ezt alig hallotta... Maga elé meredve ült a kavargó homokban, gondolatai mintegy varázsütésre megszabadultak a terhes déli vonzástól, és súlytalanul száguldottak a déli szél viharzó szárnyain észak felé, az imádott és hűtlenül elárult észak felé. Mintha csak most telt volna be a pohár, mintha csak most világosodott volna meg előtte az összefüggés, mintha csak most ébredt volna tudatára annak, amin tavasz óta elfelejtett gondolkodni: hogy is került ő voltaképpen ide, s mit keresett a sós, olajos délen. Mi tartotta itt eddig gúzsban, bilincsben, mi bénította meg gondolatait, mi irányította tetteit!

— Észak!... Ott most van a szarvasbögés!

— Nem értelek. Untatsz.

— Ott új bundát kap most a farkas, a nyest, a mókus. Most rendeli meg bélelt topánkáját a fenyőpirók.

— Elmegyek... Hallod? E L M E G Y E K !

De erre már daccal, a keserűség halványuló ízeinek beletörődésével és szinte felszabadultan válaszolt a legény:

— Hát csak menj! Rajta, csak menj! Vidd a lelkedet, a testedet, a napot, öleld melegét... mind-mind vidd el palotád legrejtettebb zugába, s többé elő ne jöjj! Úgysem lesz belőled haszna, lényedben öröme senkinek. Menj... De ne feledd: a napot tőlem kaptad! Egyszer vissza kell adnod, az ég elveszi tőled, ha majd rájön, hogy méltatlan egyén bitorolja

az emberek kincsét, aki csak saját fázós kicsinységét kendőzi azzal, ami milliók számára elég lenne. Most menj!

— Küldesz? Elküldesz? Maradok! Most már azért is maradok! Engem nem lehet csak úgy... csak így... elküldeni! Óh, te... te! Zamangói!

— Zamangó! Ott kerestük ketten urunkat és parancsolónkat! Vajon él-e még anyám? Nem hunyt-e még ki szemsugára?

— Nos? Mi lesz? Megyünk? Itt igazán reszketek már a hidegtől, félek ostobaságaidtól!

— Hová mennél? Velem? Északra? ... Menjünk. Északra, oda igen!

— A kunyhódba, ahova az imént hívtál! Majd összebújunk a meleg sarokba, ahová a boldogság zálogát ástad. Itt képtelen vagyok felmelegedni.

— A kunyhó? Ki gondol már a kunyhóra! Sötét van benne és narancsszag.

— Hát milyen legyen éjszaka egy tengerparti viskó?

— Gyantaillatú... szarvasmögörgéssel színültig teli! Oh, fenyves, oh, Zamangó!

— Jössz? Megfagyok!

— Öledben a nap, de a szívedben jég! Cseréld ki a szívedet!

— Szóval... nem jössz!

— Megyek, Zamangó, megyek!

— Rám figyel! Hiszen hívlak... én hívlak!

— Késő... már késő... ma este eltört bennem valami... nem kellett volna elmennem a napért... most könnyebb lenne... nem maradtam volna adósa az embereknek. Nem vettem volna el tőlük a fényt... egy ábrándkép kedvéért!

— Mit? Mit beszélsz?

— Á, semmit! Csak szégyenlem magam, hogy valaha is csúsztam a lábnyoma után az aranyhomokon. A tenyerem még most is véres tőle... De szerencsére már csak a tenyerem... a szívemen felszáradt a szégyen.

— Ki követelte, hogy csússzál? De te soha sem tudtad, hogy mi az elég...

— Nem, mert mindent akartam! Mindent a földön! Boldogságot, szerelmet, mámort és megsemmisülést, bódító új ízeket, leírhatatlan gyönyört...

— Én is azt kerestem...

— Persze, de a magad gyönyörét, mámorát, kedvtelését. Azt kerested te is, amit én, de magadnak, a magad módján.

— S te vajon nem?

— Igen... s az sem ment, hogy melletted kerestem. Sőt! Az lett a vesztem. Talán ha többet adsz magadból s kevesebbet kérsz cserébe, én is kevesebbel beérem, nem kergetem az álmokat! De így... Csak hajtottam önmagam is előre, a nagy beteljesülés felé! Csakhogy azt máshol kellett volna keresnem. Az a bűnöm, hogy eddig nem vettem észre. Máshol kell keresnem, most már világos, mint a nap. Nem melletted, mert nem is igényled, csak gátolsz mérhetetlen önimádatoddal. Máshol van, ami még maradt számomra a világból!

— Máshol? Mikor már neked áldoztam ifjúságom virágát? A testemet? Most vége? Azt mondd?!

- Vártalak, én csak vártalak... azóta is...
  - Jöttem... Kellett...
  - Sokára jöttél. Más szerettél.
  - Ne hányd szememre!
  - Karodban medve ereje... lelkedben farkas kitartása... Megtaláltad?
  - Farkas megtépett, medve megkergetett! Elvesztettem...
  - Tenger elnyelt, felhő elrabolt?
  - De itt vagyok!
  - A hullámzó zöld vetés másé! Elkergettek!
  - El... el!
  - Szíved vezetett... menekülni nem is akartál!
  - Én balga, balga...
  - Bántott?
  - Halásztam neki igazgyöngyöt...
  - Nem kellett?
  - Szobájába tereltem a hullámokat...
  - Nem tellett bennük kedve?
  - Aranyá akartam varázsolni a homokot!
  - Nem szeretett!
  - De... azt hiszem...
  - Ahogy az idegen ízeket szeretheti az ingyenc!
  - Azt mondtam neki: a szerelem mindig megújul.
  - Nem hitte el... Meséltél neki a szarvasokról?
  - Nem szerette az északi meséket.
  - De te lehoztad neki a napot!
  - Ezt is tudod?... Már alkonyodott... fázott... nem is volt nehéz!
  - A te tüzednél jobban melegegett volna!
  - Nem kellett neki a húsom...
  - Hónapokig nem is láttad...
  - S most már nem is látom soha többé!
  - Úlj le, te szegény, szegény, megfáradt fajankó!... Te... te... zamangói! Itthon vagy — északon!
- ...S az erdő beborította őket a farkasmotózású, szarvasdobbantásokkal bélelt csend leplébe, s úgy aludtak ott ketten a nagy magányosságban, mint azon az első éjszakán, amikor rájöttek, hogy azt a harmadikat hiába keresik. Olyan elhagyatottan, olyan egymásra utaltan...
- ...S tavasszal ismét megcsördültek a patakok, duzzadtra dagadtak a fenyőgyűrűk, s nászba fogtak a holdas tisztásokon a szarvasok.
- S amikor a tavaszi feszülés ismét, mint minden évben, már döbbenetesre dagadt a füvekben és a bokrokban, amikor már lehetett bírni a virágok eszeveszett illatát, a legény ismét odaállt a hajlott hátú, ősz árnyék elé, s földre sütött, de perzselő, nyugtalan tekintettel suttogetta:
- Anyám... most elmegyek... észak felé!